

Asia: VN/34692/2024

Lausuntopyyntö toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Veloitteeseen ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, veloitteeseen hakea ensisijaista etuutta ja perusosan alentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Into katsoo, että toimeentulotuen perusosan alentamisen tulisi olla aina tarkkaan harkittua ja kuulua sosiaalihuollon ammattilaiselle. Kyse on päätöksestä, joka vaatii asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaista kartoittamista ja tapauskohtaista arviointia. Tähän sosiaalihuollon osaaminen vastaa parhaiten. Into katsoo, että taustalla on usein tilanteita, jotka tulee selvittää ja tuen tarpeita, joihin tulee vastata. Tässä tulisi hyödyntää nykyistä laajemmin myös monialaisia työ- ja toimintakyvyn arviointeja. Etsivän nuorisotyön ja työpajatoimijoiden kokemusten mukaan perusosan alentaminen ei toimi haavoittuvassa asemassa olevien kohdalla lainsäätäjän toivomaan tapaan, ja tarkoituksenmukaisempaa olisi tarjota yksilöllistä tukea ja tarpeisiin vastaavia palveluita. Esitys perusosan alentamisesta 50 prosentilla on kohtuuton ja johtaa epäinhimillisiin tilanteisiin. Alentamisella ei todennäköisesti saavuteta positiivisia työllistymisvaikutuksia. Into ei kannata tätä esitystä.

Velvoite ensisijaisen etuuden hakemiseen on ideana kannatettava, mutta sen pitäisi rakentua yksilön oman elämäntilanteen ja -suunnitelman varaan. Ensisijainen etuus ei saa perustua diagnoosiin tai aiemmin tehtyyn etuuspäätökseen, vaan esimerkiksi kuntoutumis- ja kouluttautumispolut on mahdollistettava. Lisäksi ensisijaisen etuuden on oltava varmasti henkilön tiedossa, so. etuusjärjestelmän on oltava asiakaslähtöinen, läpinäkyvä ja ymmärrettävä, jotta henkilö on mahdollisimman hyvin kaikissa tilanteissa tietoinen hänelle kuuluvista ja soveltuvista etuuksista.

Perusosan suuruuteen liittyvä lausuntopalaute:

Toimeentulotuen perusosaa ei ole toimeentulotuen ja etuusjärjestelmän olemassaolon periaatteiden näkökulmasta mitään perustetta leikata. Leikkaukset todennäköisesti lisäävät yhteiskunnan perusturvan ja tukirakenteiden ulkopuolelta avun hakemista, eli siirtää julkisen vallan vastuuta kansalaisten hyvinvoinnista kansalaisyhteiskunnalle ja pahimmillaan rikollisuudenkin varaan.

Tiedon saamiseen ja luovuttamiseen liittyvä lausuntopalaute:

-

Kunnan rahoitusosuuden lisäämiseen liittyvä lausuntopalaute:

Mikäli nuorten perustoimeentulotuen kuntien rahoitusosuutta lisätään, on pidettävä huolta, että kunnilla on riittävä ohjaus, osaaminen ja insentiivi palvella ja tukea nuoria jäseniään. Kuntien vastuu työllisyyden hoidosta voi onnistuessaan tämän esitetyn muutoksen myötä tukea nuorten aiempaa tehokkaampaa työllistymistä. Hallituksen samaan aikaan toisaalla tekemät kuntien valtionosuuksiin sekä esimerkiksi koulutukseen tekemät leikkaukset eivät kuitenkaan synnytä luottamusta siihen, että tätä muutosta tehtäisiin muuten kuin valtiontalouden tasapainottamisperustein.

Asumismenojen tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

-

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

Esitetyt vaikutusten arvioinnit ovat puutteelliset. Vaikutuksia köyhyyteen tai toimeentulovaikeuksien lisääntymiseen ei ole arvioitu. Arvioinnit ovat myös pistemäisiä ja esitetyn järjestelmämuutoksen kokonaisvaikutuksia ei ole pohdittu riittävästi.

Muu lausuntopalaute:

Into arvioi esitetyn kokonaisuudistuksen aiheuttavan merkittävästi nuorten syrjäytymistä, lisäävän yhteiskunnan eriarvoistumista ja johtavan lisääntyvän köyhyyden myötä yhteiskunnallisen vastakkainasettelun vahvistumiseen. Erityisesti 150 euron suojaosan poisto johtaa siihen, että vähäisenkin työn vastaanottaminen vähenee ja tuen varassa elävät ajautuvat yhä kauemmas toimeentulosta. Tämän seurauksena ei ole perusteltu syytä olettaa kokonaisuudistuksen johtavan taloudellisiin säästöihin, vaan ennemminkin kasvaviin kuluihin ja julkisen talouden tulopohjan rapautumiseen.

Kontio Timo
Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry